

6 במרץ 2017

התנהלות איראן מול ארה"ב בעקבות עליית ממשל טראמפ

מאת: ד"ר רז צימט

"דונלד טראמפ, איום עולמי" (תסנים ניוז, 18 בינואר 2017).

עיקרי המסמך

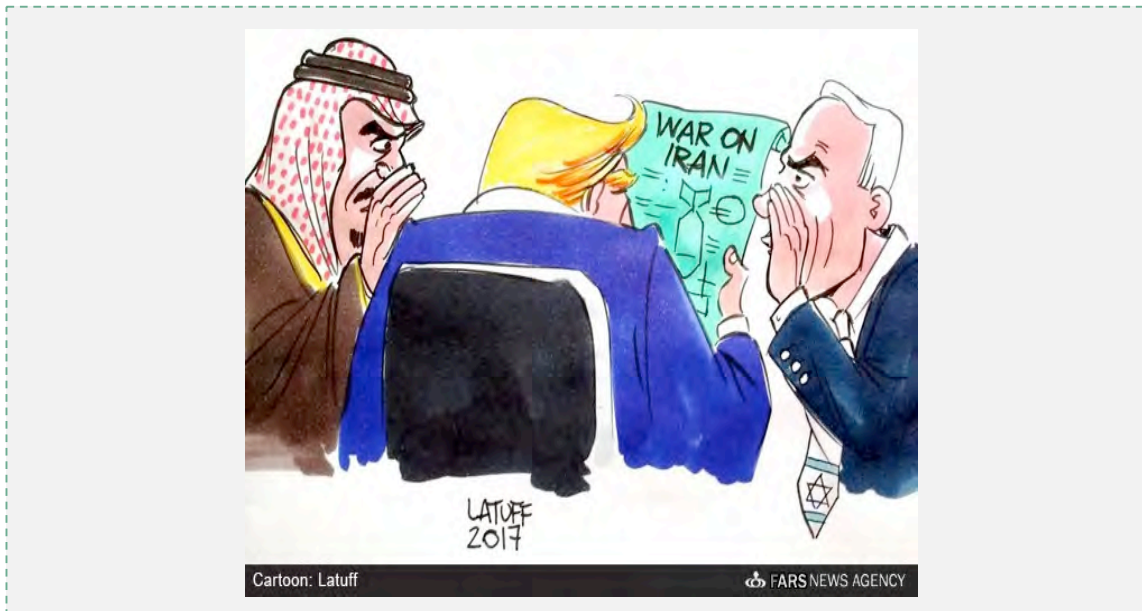
1. כניסתו של דונלד טראמפ לבית הלבן חוללה, תוך זמן קצר, שינוי בגישת הממשל האמריקאי כלפי איראן והביאה להחרפת המתיחות בין הממשל החדש לבין טהראן. השינוי בא לידי ביטוי הן בהחרפת הרטוריקה האנטי-איראנית מצד בכירים אמריקאים ובראשם הנשיא דונלד טראמפ, והן בהרחבה מסוימת של הסנקציות הכלכליות על איראן. אף כי שני הצדדים נמנעו עד כה מהסלמה בלתי רצויה חיזק השינוי בעמדת הממשל האמריקאי את החשש האיראני מפני כוונותיו של הנשיא החדש.

2. בתגובות הפומביות להצהרות בכירי הממשל האמריקאי ניסו בדרך כלל בכירים איראנים להמעיט ממשמעות האיומים מצד וושינגטון: הם הזהירו את ארה"ב לבל תאיים על איראן; טענו, כי מדובר באיומי סרק וכי שאין ביכולתה של ארה"ב לעשות דבר נגד איראן; והדגישו, כי איומי ארה"ב לא ישפיעו על איראן ולא ישנו את מדיניותה, כולל בכל הקשור לתוכנית הטילים ולמדיניותה האזורית. עם זאת, בכירים צבאיים איראנים אימצו רטוריקה תקיפה יותר כלפי ארה"ב, שכללה הבלטת את עוצמתה הצבאית של איראן ואזהרות כלפי הממשל החדש לבל יעז לפעול נגדה.

3. אולם חרף הניסיונות האיראנים הפומביים להמעיט במשמעות חילופי השלטון בארה"ב, ניכר להערכתנו חשש איראני אוטנטי מפני מדיניות ממשל טראמפ. אומנם מאז כניסת טראמפ

לתפקידו גברה ההערכה בטהראן, כי הוא לא יבטל את הסכם הגרעין, במיוחד לנוכח ההתנגדות למהלך כזה מצד שאר המעצמות החתומות על ההסכם. לעומת זאת, גבר החשש מפני הגברת הלחץ האמריקאי על איראן, העלול לעכב חזרת חברות אירופאיות לשווקים האיראנים ולסכל בכך את כוונת איראן להביא לשיפור כלכלי בעקבות הסכם הגרעין. כמו כן ניכר חשש מפני התגבשות קואליציה אזורית אנטי-איראנית ומפני תגובה אמריקאית להתרסות איראנית נגד ארה"ב והקהילה הבינלאומית.

4. כניסיון ראשוני למתן מענה למהלכים אנטי-איראניים מצידה של ארה"ב ניכר מאמץ גובר מצד איראן להגביר את הפעילות הדיפלומטית בזירה האזורית והבינלאומית. ביקור, שקיים לאחרונה הנשיא רוחאני בעומאן ובכווית, עשוי להעיד על הכרה גוברת בצורך להפיג את המתחושות באזור ולשפר את הקשרים בין טהראן לבין שכנותיה הערביות במפרץ. במקביל פועלת איראן בזירה הבינלאומית כדי לוודא, כי יתר המדינות החתומות על הסכם הגרעין תעמודנה במחויבותן להסכם. כמו כן חותרת איראן להעמיק את קשריה הכלכליים עם רוסיה, עם האיחוד האירו-אסיאתי ועם מדינות נוספות.

מדינות ערביות וישראל מעודדות את הנשיא טראמפ למלחמה נגד איראן (פארס, 5 בפברואר 2017).

5. בזירה הפנים-איראנית יריביו הפוליטיים של הנשיא חסן רוחאני בימין השמרני מנצלים את המתחושות עם ארה"ב, בעקבות עליית ממשל טראמפ, כדי להחריף את ביקורתם נגד הנשיא. במסגרת מאמציהם לנגח את הנשיא לקראת הבחירות לנשיאות איראן הצפויות להתקיים במאי 2017 טוענים יריביו, כי מדיניותו הפייסנית והאמון שנתן בממשל האמריקאי הם שהובילו להחרפה בגישת ארה"ב כלפי טהראן. עם זאת, גם המתנגדים הרדיקליים נמנעים, לפי שעה, מקריאה להפרה יזומה של הסכם הגרעין מצד איראן. ניכר, כי גם מבקריו החריפים של הנשיא רוחאני מעדיפים, שהאחריות לקריסתו האפשרית של הסכם הגרעין, ממנו הם הסתייגו מלכתחילה, תוטל על כתפיו של ממשל ארה"ב ולא על כתפיה של איראן.

6. חרף הלחצים הגוברים מצד ארה"ב, איראן אינה צפויה, להערכתנו, לשנות באופן משמעותי את מרכיבי היסוד במדיניותה. זאת בדגש על תוכנית הטילים שלה, חתירתה להגמוניה אזורית ותמיכתה בטרור המשרתים, בראיית המשטר האיראני, אינטרסים לאומיים חיוניים. להערכתנו איראן תהיה לכל היותר מוכנה למתן באופן פומבי וחלקי את התנהלותה המתריסה כלפי ארה"ב והקהילה הבינלאומית, ובכלל זה מעצר אזרחים מערביים בעלי אזרחות כפולה, פעילות נגד כלי שייט אמריקאים במפרץ וכיוצא בזה¹. זאת, מחשש לפעולת תגמול מצד ארה"ב או ללחץ אמריקאי גובר, העלולים להשפיע לרעה על נכונות מדינות במערב להרחיב את קשריהן הכלכליים עם איראן.

7. לסיכום: אנו סבורים, כי איראן תמשיך, במדיניות של "בחינת גבולות" תוך ניסיון שלא ליצור מצבים שיצאו מכלל שליטה, למשל הפרה בוטה של הסכם הגרעין. איראן תימנע ככל שניתן מלספק לממשל החדש תירוץ לנקוט בפעולה חריפה נגדה ולגייס לשם כך את תמיכת הקהילה הבינלאומית. במקביל תמשיך איראן במאמצים דיפלומטיים להעמיק את קשריה בזירה הבינלאומית (בדגש על מדינות אירופה, רוסיה ומזרח אסיה) ולהפיג במידת האפשר את המתיחות האזורית, כדי להקשות על מאמץ אמריקאי לגייס תמיכה בינלאומית ואזורית לקואליציה אנטי-איראנית.

המתיחות בין איראן לארה"ב לאחר כניסת טראמפ לבית הלבן

8. כניסתו של דונלד טראמפ לבית הלבן ב-20 בינואר, 2017, חוללה תוך זמן קצר שינוי משמעותי בגישת הממשל האמריקאי כלפי איראן והביאה להחרפת המתיחות בין הממשל החדש לטהראן. ניסוי שיגור טיל בליסטי, שביצעה איראן בסוף ינואר 2017, עורר גל הצהרות תקיפות מצד בכירי הממשל, ובראשם הנשיא טראמפ, נגד איראן: בעקבות הניסוי הכריז גנרל מייקל פלין, יועצו לשעבר לביטחון לאומי של הנשיא, כי איראן נמצאת "תחת אזהרה". הנשיא עצמו שיגר אזהרה לאיראן "המשחקת באש" כדבריו והבהיר, כי אינו שולל פעולה צבאית נגדה. בריאיון לרשת פוקס ניוז (6 בפברואר 2017) כינה טראמפ את איראן "מדינת הטרור מספר אחת בעולם" ושב על ביקורת שהשמיע בעבר נגד הסכם הגרעין אותו הגדיר כ"הסכם הגרוע ביותר שראה". סגנו של טראמפ, מייק פנס, הכריז בריאיון לרשת החדשות ABC (5 בפברואר 2017), כי איראן תפעל נכון אם לא תבחן את נחישותו של הנשיא החדש ואמר, כי עליה לשקול היטב את פעולותיה הלוחמניות והמתגרות.

¹ על רקע החששות האיראנים, ואי הודאות של מהלכי ממשל טראמפ, טענו כלי התקשורת האיראנים המזוהים עם הנשיא רוחאני והמחנה הפרגמאטי, כי יש להתנהל בזירות ואין לזלזל באיומיה של ארה"ב. לכך ניתן למצוא ביטוי ראשוני בהתנהלותה המעשית של טהראן. בראשית פברואר 2017 דיווחו כלי תקשורת במערב, כי על רקע איומי ארה"ב חזרה בה איראן מכוונתה לבצע שיגור נוסף של טיל קרקע-קרקע ארוך טווח, ובמקומו שוגר טיל קרקע-אוויר לטווח קצר.

הנשיא האמריקאי טראמפ וראש ממשלת ישראל המסתתר מאחוריו סימנו את איראן כמטרה (פארס, 15 בפברואר 2017).

9. הממשל האמריקאי לא הסתפק בהצהרות בלבד. בעקבות ניסוי שיגור הטיל הבליסטי הודיע משרד האוצר האמריקאי ב-3 בפברואר 2017 על הטלת סנקציות כלכליות נגד שלושה-עשר אישים (שמונה מהם אזרחים איראנים), שתיים-עשרה חברות איראניות וחברות הקשורות לאיראן.

10. אף כי שני הצדדים נמנעו עד כה ממהלכים מסלימים, חיזקה ההתנהלות האמריקאית את החשש בטהראן מפני כוונותיו של הנשיא החדש. התבטאויות הבכירים האיראנים ביטאו חשש מפני האפשרות שהנשיא הנבחר יממש את האיומים שהשמיע במהלך מערכת הבחירות לבטל את הסכם הגרעין ולהכביד את הסנקציות על איראן בתירוצים שונים, כגון המשך תוכנית הטילים ארוכי הטווח, מדיניותה האזורית של איראן והפרת זכויות האדם². חשש זה גבר משעה שהתברר, כי הממשל החדש נחוש לשנות את הגישה בה נקט ממשל הנשיא אובמה ולאמץ קו תקיף יותר כלפי טהראן.

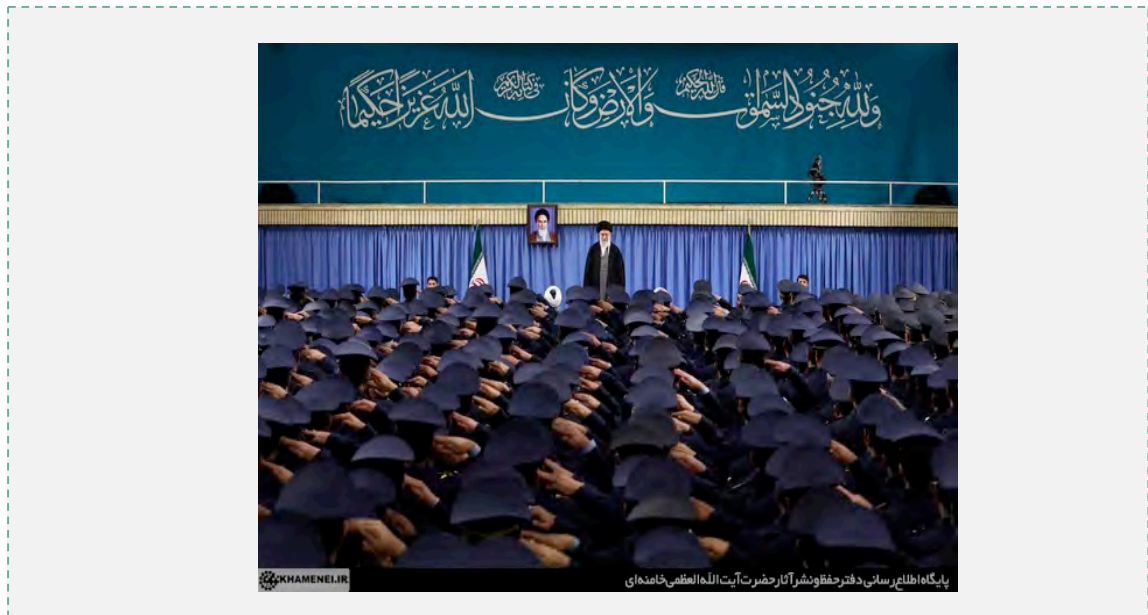
התגובה האיראנית לאיומי ממשל טראמפ: המעטת משמעות האיומים האמריקאים

11. בתגובותיהם הפומביות להצהרות בכירי הממשל האמריקאי ניסו בכירים איראנים להמעיט מחשיבות ומשמעות האיומים מצד וושינגטון. הם הזהירו את ארה"ב לבל תאיים על איראן; טענו, כי מדובר באיומי סרק וכי אין ביכולתה של ארה"ב לעשות דבר נגד איראן; והדגישו, כי איומי ארה"ב לא ישפיעו על איראן ולא יביאו לשינוי במדיניותה, ובכלל זה בכל הנוגע לתוכנית הטילים ולמדיניותה האזורית.

12. בתגובה ראשונה לאיומים מצד ארה"ב הצהיר המנהיג העליון ח'אמנהאי, כי הוא מודה לטראמפ על שחשף את פניה האמיתיות של ארה"ב בפני העולם. בנאום בפני קציני חיל האוויר

² להרחבה, ראה פרסום מרכז המידע למודיעין ולטרור מ-22 בנובמבר, 2016: "תגובות ראשוניות באיראן לבחירת דונלד טראמפ כנשיא ארה"ב", <http://www.terrorism-info.org.il/he/article/21096>.

האיראני, ערב יום המהפכה האסלאמית, התייחס ח'אמנהאי לדברי טראמפ שאמר, כי איראן צריכה להודות לממשל אובמה על מדיניותו הפייסנית כלפיה. ח'אמנהאי אמר, שאין לאיראן כל סיבה להודות לממשל, שהטיל סנקציות על איראן, יצר את דאעש, הצית אש בעיראק ובסוריה ותמך במהומות נגד המשטר האיראני בקיץ 2009. ח'אמנהאי שב וביטא את עמדתו, כי **אסור לבטוח ב"שטן הגדול" (כלומר ארה"ב) או לתלות תקוות במתנגדים לעצם קיומו של המשטר האסלאמי באיראן** (אתר המנהיג העליון, 7 בפברואר 2017). בנאום נוסף טען ח'אמנהאי, כי איומי ארה"ב לפעול צבאית נגד איראן נועדו להסיט את תשומת לב הבכירים האיראנים **מהמלחמה האמיתית, שארה"ב מנהלת נגד איראן בשדה הקרב הכלכלי ובזירה התרבותית** (אתר המנהיג העליון, 15 בפברואר 2017).

נאום ח'אמנהאי בפני קציני חיל האוויר האיראני (אתר המנהיג, 7 בפברואר 2017).

13. בכירים איראנים נוספים המעיטו אף הם ממשמעות וחשיבות האיום האמריקאי:

א. הנשיא **חסן רוחאני דחה את איומי ארה"ב**. בשיחה עם עיתונאים לרגל יום השנה למהפכה הצהיר רוחאני, כי נוכחותם ההמונית של אזרחי איראן בתהלכות יום המהפכה נועדה לשלוח מסר למנהיגי ארה"ב, כי **עליהם להימנע מאיומים ומהפחדות נגד העם האיראני**. רוחאני ציין, כי במהלך 38 השנים שחלפו מאז המהפכה הוכיח העם האיראני, שכל מי שמדבר אליו בשפת האיומים עתיד להתחרט. הוא הכריז, כי **האיומים האמריקאים לא יצליחו להרתיע את איראן מלהמשיך בדרך המהפכה** (פארס, 10 בפברואר 2017).

ב. **מחמד ג'ואד זריף, שר החוץ, הצהיר, כי איומי ארה"ב על איראן אינם משפיעים עליה**. בריאיון לרשת NBC האמריקאית אמר זריף, כי איראן אינה נבהלת מהאיומים וכי הסנקציות נגדה אינן יעילות. עם זאת הוא הדגיש, כי ארצו אינה מעוניינת בעימות עם ארה"ב (אירנ"א, 20 בפברואר 2017).

ג. "**בכירים איראנים**" הדגישו, בתגובה לטענות ארה"ב בנוגע לניסויי שיגור הטק"ק שמבצעת איראן, כי **תוכנית הטילים האיראנים היא הגנתית במהותה**. לדבריהם ניסויים אלה אינם מהווים כל הפרה של החלטות מועצת הביטחון של האו"ם, משום שהטילים לא נועדו לשאת ראשי נפץ גרעיניים. **עלי-אכבר ולאיתי, יועצו לעניינים בינלאומיים של המנהיג העליון**, הצהיר, כי **איראן תמשיך בתוכנית הטילים שלה, שנועדה לצרכי הגנה בלבד**. בעקבות דברי היועץ לביטחון לאומי פלין, שהזהיר את איראן לאחר הניסוי שערכה בסוף ינואר 2017, אמר ולאיתי, כי אין זו הפעם הראשונה שאדם חסר ניסיון מארה"ב מאיים על איראן וכי במהלך הזמן יבין גם הנשיא טראמפ, שדברי רהב חלולים נגד איראן רק פוגעים באמינותו (איסנ"א, 2 בפברואר 2017).

ד. "**בכירים איראנים**" התייחסו בביטול לדיווחים לפיהם בכוונת הממשל האמריקאי להגדיר את משמרות המהפכה כארגון תומך טרור. **שר החוץ זרף אמר**, כי אין לארה"ב כל אינטרס לעשות זאת, מכיוון שהעולם כולו יודע שמשמרות המהפכה מספקים את התמיכה הרבה ביותר למדינות האזור במאבקן נגד הטרור (מהר, 25 בפברואר 2017). בריאיון לרשת אלג'זירה אמר **עלי-אכבר ולאיתי**, כי איראן אינה חוששת מאיומים וכי פעולה אמריקאית נגד משמרות המהפכה **לא תשפיע על תמיכתם בחזבאללה, בעיראק ובסוריה** (פארס, 9 בפברואר 2017).

ה. **גם יועצו של ח'אמנהאי, עלי-אכבר ולאיתי**, ניסה להרגיע את הרוחות ואמר, כי **עימות צבאי בין איראן לארה"ב אינו סביר**. בריאיון לסוכנות הידיעות תסנים (12 בפברואר 2017) כינה ולאיתי את טראמפ "אדם מחושב" והעריך, שהנשיא האמריקאי לא ייזום עימות עם מדינה חזקה כמו איראן, שעלול להביא לכישלון חסר תקדים בהיסטוריה האמריקאית. ולאיתי ציין, כי ארה"ב אינה חזקה כיום כפי שהייתה כאשר תקפה את עיראק ואת אפגניסטאן וכי איראן, לעומת זאת, חזקה יותר ממדינות אלה. לפיכך, לא זו בלבד שטראמפ לא יעז לתקוף את איראן אלא שהתנאים בארה"ב אינם מאפשרים לו לפעול כעולה על רוחו.

14. **התקשורת האיראנית ניסתה, אף היא, להפחית מחשיבות האיומים מצד ארה"ב**. בשורת מאמרי מערכת, שהתפרסמו בשבועות האחרונים באמצעי התקשורת האיראנים, נטען, כי **אין בסיס לאיומים מצד הממשל האמריקאי החדש**. פרשנים איראנים העריכו, כי **הנשיא טראמפ אינו מעוניין בעימות צבאי עם איראן**, מאחר שהדבר מנוגד לרצונו לטפל בענייני הפנים של ארצו בעדיפות עליונה. הפרשנים גם הצביעו על האילוצים הכבדים הניצבים בפני טראמפ, שכבר חייבו אותו לסגת מחלק מכוונותיו, למשל בעניין העברת השגרירות האמריקאית בישראל מתל-אביב לירושלים. כך, למשל, טען היומון השמרני ג'ואן (14 בפברואר 2017), כי **הנשיא החדש טרוד באתגרים פנימיים ואין ביכולתו להוציא אל הפועל אופציה צבאית נגד איראן**. האיומים הצבאים מצד ארה"ב הם חלק ממלחמה פסיכולוגית, שהתקשורת המערבית מנהלת בניסיון לייצר פחד בקרב החברה האיראנית מפני מלחמה, נכתב בעיתון. גם היומון הרפורמיסטי מרדם סאלארי (25 בפברואר 2017) העריך, כי **הנשיא האמריקאי אינו צפוי לנקוט בפעולה צבאית כלשהי נגד איראן**, משום שהוא טרוד בסוגיות אחרות, ובהן: סין ורוסיה, וממילא אין לו את הלגיטימציה הנדרשת בארצו כדי להכריז מלחמה נגד איראן.

15. לעומת הטון הזהיר (יחסית) שבהתבטאויות המנהיג ח'אמנהאי, בכירים מדיניים והתקשורת האיראנית, אימצו בכירים צבאיים איראנים רטוריקה תקיפה יותר כלפי ארה"ב והזהירו את הממשל החדש לבל יעז לפעול נגד איראן. מחמד-עלי ג'עפרי, מפקד משמרות המהפכה, הזהיר בטקס לרגל יום השנה למהפכה האסלאמית, כי על הממשל האמריקאי להכיר בחוסר התועלת שבאיומים נגד איראן בשעה שאויבי המהפכה האסלאמית מכירים בעוצמתה. ג'עפרי טען, כי גם פרשנים אמריקאים מודעים לסכנות הכרוכות בעימות עם איראן ומציגים בפני הנשיא טראמפ הערכות לפיהן איראן מתייחסת לארה"ב כאל "נמר מנייר" (תסנים, 8 בפברואר 2017). חסין סלאמי, סגן מפקד משמרות המהפכה, הזהיר, אף הוא, את ארה"ב מפני שימוש באופציה צבאית נגד איראן באומרו, כי האויב יודע שבחירה באופציה צבאית תהפוך את ארצו ל"בית קברות לתוקפנים" (פארס, 20 בפברואר 2017).

מפקד משמרות המהפכה, מחמד-עלי ג'עפרי: גם אויבי המהפכה האסלאמית מכירים בעוצמתה הצבאית של איראן (תסנים ניוז, 8 בפברואר 2017).

הרטוריקה הפומבית מול החשש האיראני האוטנטי

16. על אף הרטוריקה הפומבית, שבדרך כלל ניסתה להמעיט ממשמעות הסיכונים הנשקפים לאיראן מהממשל האמריקאי החדש, נראה לנו, כי המשטר האיראני, לאמיתו של דבר, אינו מבטל מכל וכל סיכונים אפשריים אלו. עיקרם של הסיכונים בראייה האיראנית:

א. חשש מפני פגיעה כלכלית: עיקר החששות האיראנים מתמקדים ביצירת אווירה בינלאומית שלילית, שתשפיע לרעה על נכונות חברות מערביות לשוב ולעשות עסקים עם איראן, הדבר עלול במאמצי טהראן לשפר את מצבה הכלכלי לאחר הסכם הגרעין.

ב. חשש איראני מפני צעדי גמול אפשריים מצד ארה"ב והקהילה הבינלאומית בתגובה להתרסות איראניות.

ג. לעומת זאת, דומה כי בשבועות שחלפו מאז כניסת טראמפ לתפקידו כנשיא, **התחזקה באיראן ההערכה, כי אין בכוונתו של הנשיא טראמפ לבטל את הסכם הגרעין**. זאת במיוחד לנוכח ההתנגדות הצפויה למהלך שכזה מצד שאר המדינות החתומות על ההסכם.

קריאות בתקשורת האיראנית שלא לספק לנשיא טראמפ תירוץ למהלכים נגד איראן

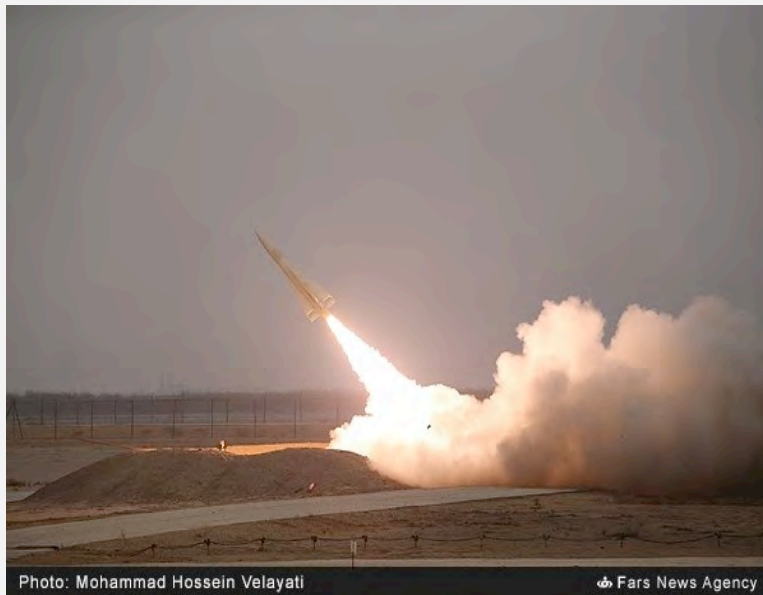
17. העיתונות האיראנית, ובמיוחד אמצעי תקשורת המזוהים עם המחנה הפרגמטי ותומכי הנשיא רוחאני, טענו, כי אין **לזלזל באיומי ארה"ב**. פרשנים איראנים העריכו, כי אף שיכולתו של הנשיא טראמפ לנקוט בצעדים נגד איראן מוגבלת בשל התנגדות פנימית ובינלאומית, **תהא זו טעות להתעלם מאיומיו**. זאת, במיוחד בהעדר יכולת לצפות מראש את התנהגותו ולנוכח העובדה, שגורמים בזירה הבינלאומית, ובראשם ישראל וערב הסעודית, פועלים באופן נמרץ כדי לעודד את הממשל החדש בווישינגטון להגביר את הלחץ על איראן. **פרשנים אלה קראו לממשל בטהראן לנקוט גישה זהירה לנוכח האיומים האמריקאים ולהימנע מכל פעולה, שתספק בידי הממשל בווישינגטון תירוץ לפעולה נגד איראן**.

18. במאמר מערכת, שהתפרסם **בעיתון הרפורמיסטי אבתכאר** (5 בפברואר 2017), הזהיר העיתון, כי הנשיא טראמפ ויעצו לביטחון לאומי **הציבו את איראן כיעד למדיניותם התוקפנית**. היומון טען, כי ארה"ב זקוקה לתירוצים להצדקת עוינותה כלפי איראן, **וטהראן צריכה, לפיכך, להיזהר שלא לספק את התירוץ הקל ביותר לנשיא טראמפ לממש את "מדיניותו ההרפתקנית"**. עוצמתו של ממשל טראמפ נגד איראן נעוצה, לטענת היומון, ביכולתו למצוא בעל ברית לגיטימי לפעולה נגד איראן, וערב הסעודית וישראל אינן יכולות לספק עבורו את הלגיטימיות הנדרשת לשם כך.

19. **האתר עצר-י איראן** (4 בפברואר 2017) קרא, אף הוא, לממשל בטהראן **לנקוט גישה זהירה לנוכח איומי ארה"ב**. האתר הזהיר, כי ההתנגדות הפנימית לנשיא טראמפ עלולה להגביר את מאמציו לחפש איומים חיצוניים וליזום מלחמה נגד איראן. התייצבות הקהילה הבינלאומית נגד הנשיא האמריקאי משרתת את האינטרסים של איראן ועל טהראן להמשיך במאמצייה הדיפלומטיים ולהימנע מצעדים שיגרמו לשינוי האווירה הבינלאומית נגדה. **אימוץ מדיניות קיצונית על-ידי איראן, גרס עצר-י איראן, הוא בדיוק מה שטראמפ, "הציונים" והסעודים רוצים**. אם הממשלה תמשיך במתינותה המדינית ביחסי חוץ ובשיפור קשריה עם מדינות העולם, לא תוכל ארה"ב לגייס קואליציה בינלאומית נגד איראן גם אם תרצה בכך. **התגובה הנדרשת ל"שיגעון" של טראמפ אינה שיגעון אלא היגיון, סיכס האתר**.

20. לחשש האיראני מפני כוונות הממשל האמריקאי ולקריאות הפומביות בתקשורת האיראנית לנהל מדיניות זהירה ניתן למצוא ביטוי ראשוני גם **במהלכה המעשיים של טהראן**. בראשית פברואר 2017 דיווחו אמצעי תקשורת במערב, כי על רקע איומי ארה"ב **חזרה בה טהראן מכוונתה לבצע ניסוי שיגור נוסף של טיל קרקע-קרקע ארוך טווח ושיגרה במקומו ב-8 בפברואר 2017 טיל**

קרקע-אוויר לטווח קצר מסוג "מרצאד" (פוקס ניוז, 8 בפברואר 2017). יודגש, עם זאת, כי מוקדם עדיין להעריך האם בכוונת איראן לשנות את מדיניותה הכוללת ביחס לתוכנית הטילים שלה.

שיגור טיל קרקע-אוויר איראני לטווח קצר מסוג "מרצאד" (פארס, 27 בדצמבר, 2016).

מהלכים דיפלומטיים איראנים לגיוס תומכים ובעלי ברית

21. בעקבות עליית ממשל טראמפ גבר החשש האיראני מפני כינון קואליציה אזורית אנטי-איראנית בהובלת ערב הסעודית, תורכיה וישראל. חשש זה התגבר בשבועות האחרונים בעקבות התבטאויות בכירים סעודים, תורכים וישראלים נגד איראן. במהלך ביקורו בבחריין האשים לאחרונה רג'ב טאיפ ארדואן, הנשיא התורכי, את איראן, כי היא חותרת להפיץ "לאומנות פרסית" בסוריה ובעיראק. במקביל הצהיר מבלוט צ'בושולו, שר החוץ התורכי, בנאום בו עידת הביטחון במינכן, כי איראן מקדמת בדלנות שיעית באזור. באותה ועידה האשים עאדל אלג'ביר, שר החוץ הסעודי, את איראן, כי היא נותנת החסות העיקרית לטרור העולמי ושהיא כוח מערער במזרח התיכון. אביגדור ליברמן, שר הביטחון הישראלי, אמר בנאומו באותה ועידה, כי איראן רוצה לערער את היציבות בכל מדינה במזרח התיכון, והגדיר את משמרות המהפכה כארגון הטרור הגדול ביותר בעולם. ביקור, שקיים שר החוץ הסעודי אלג'ביר ב-25 בפברואר 2017 בעיראק, ביקור ראשון של שר חוץ סעודי בעיראק מאז 2003, נתפס באיראן כביטוי נוסף למאמצי ערב הסעודית להרחיב את השפעתה האזורית ולבלום את ההשפעה האיראנית.

22. מאמרי פרשנות בעיתונות האיראנית קראו לאחרונה לממשל בטהראן להעמיק את קשריו עם אירופה, רוסיה וסין כדי לאזן את הלחצים מצד ארה"ב ולנצל לשם כך את ההתנגדות הבינלאומית למדיניות הנשיא טראמפ. העיתון מרדם סאלארי קרא לממשלה לפעול בדחיפות לחיזוק הקשרים עם אירופה, ובמיוחד עם צרפת, גרמניה, בריטניה ואיטליה, לשמור על יחסים תקינים עם סין ורוסיה וליזום כינוס ועידות של מדינות האסלאם לשם בלימת המאמצים האנטי-איראניים של

ארה"ב. **היומון הכלכלי דניא-י אקתצאד** כתב, כי הקונצנזוס הבינלאומי נגד וושינגטון מייצר הזדמנות עבור איראן להרחבת קשריה עם אירופה ומזרח אסיה, שהשתפרו בעקבות הסכם הגרעין.

23. ביטוי לניסיונות האיראנים לאזן את הלחץ האמריקאי בזירה הבינלאומית ניתן למצוא בדברי **אסחאק ג'האנגירי**, סגן נשיא איראן. סגן הנשיא הודיע על כוונת איראן **לשדרג את יחסיה הכלכליים עם רוסיה** במהלך ביקורו הצפוי בשבועות הקרובים של הנשיא רוחאני במוסקבה. ג'האנגירי אמר, כי **איראן מעוניינת להרחיב את קשריה הכלכליים גם עם האיחוד הכלכלי האירו-אסייתי בו חברות רוסיה, בלארוס, קזחסטאן, קירגיסטאן וארמניה** (איר"א, 21 בפברואר 2017). **בזירה האזורית** קיים הנשיא רוחאני ביקור בעומאן ובכווית במחצית פברואר 2017. על רקע הכרה איראנית גוברת בצורך לשפר את הקשרים עם מדינות המפרץ כחלק מהמענה הדיפלומטי לסיכונים האזוריים.

ניצול החשש מפני ממשל טראמפ ע"י יריביו של הנשיא רוחאני

24. על רקע המתחות בין איראן לארה"ב **הגבירו יריביו הפוליטיים של הנשיא רוחאני בימין השמרני את הביקורת נגדו בטענה, שההקצנה בעמדת ארה"ב נובעת ממדיניותו השגויה**. במאמצייהם לנגח את הנשיא לקראת הבחירות לנשיאות איראן הצפויות במאי 2017 שבו וטענו יריביו, כי מדיניותו הפייסנית והאמון שתלה בממשל האמריקאי **הם שהובילו להחרפה במדיניות ארה"ב כלפי טהראן**.

25. במאמר, שהתפרסם **ביומון הרדיקלי כיהאן** (5 בפברואר 2017), נכתב, כי הצעדים בהם נקט לאחרונה הממשל האמריקאי נגד איראן, ובכלל זה האיסור על כניסת מוסלמים לארה"ב והסנקציות נגד אישים וחברות איראנים, **הם תוצאה ישירה של הסכם הגרעין**. התפתחויות אלה מעידות על כך, שסוגיית הגרעין היוותה רק תירוץ עבור הממשל האמריקאי להציג את איראן כאיום ולהפעיל עליה לחץ. הצעדים בהם נקט טראמפ נובעים, לטענת כיהאן, **מחולשת הנשיא רוחאני, מ"מדיניות החיוכים", שאימץ כלפי המערב, ומשתיקתו הנמשכת לנוכח האיומים והדרישות של ארה"ב במהלך המו"מ הגרעיני ולאחר חתימת הסכם הגרעין**. אלמלא הייתה הממשלה חוצה את "הקווים האדומים", שהוגדרו על-ידי המנהיג העליון, והייתה מגיבה בתקיפות להפרות ההסכם מצד ארה"ב, לא היה ממשל טראמפ מעז לנהוג באיראן באופן כזה.

26. עם זאת חרף ביקורת הקשה על רוחאני, **נמנעים גם הרדיקלים באיראן מקריאה מפורשת להפרה יזומה של הסכם הגרעין מצד איראן**. ניכר, כי גם מבקריו החריפים של הנשיא רוחאני מעדיפים, שהאחריות לקריסתו האפשרית של הסכם הגרעין, ממנו הם הסתייגו מלכתחילה, **תוטל על כתפיו של הממשל האמריקאי ולא על כתפיה של איראן**.